

POSUDEK ŠKOLITELE

DISERTAČNÍ PRÁCE

Program:	Doktorský
Obor:	Nonverbální a komediální divadlo a teorie divadla
Student:	Brtnická Eliška
Název práce:	VZDUŠNÁ AKROBACIE JAKO VÝCHODISKO TVORBY V CIRKUSOVÉM UMĚNÍ
Vedoucí písemné práce:	Mgr. Veronika Štefanová, Ph.D.
Oponent písemné práce:	Mgr. Bohumíra Eliášová, Ph.D., doc. Mgr. Martin Pšenička, Ph.D.

Text posudku

Volba tématu, zájem o zvolenou problematiku

Doktorandka Eliška Brtnická je profesionální interpret a pedagog na poli současného cirkusu. Několik let se věnuje tvorbě a výzkumu zabývající se vzdušnou akrobacií. Eliška Brtnická patří mezi nejvýraznější umělce oboru. Kromě své umělecké a pedagogické činnosti je také dramaturgyní a hlavní uměleckou silou kulturního centra Mlejn, kde se velkou měrou podílí na propagaci a rozvoji současného cirkusu. Dalším zásadním počinem je originální a unikátní mezinárodní festival nového cirkusu FUN FATALE, kde vystupují pouze ženy – umělkyně. Kromě toho, že je ústřední postavou celého festivalu, zde pravidelně uvádí své vlastní, většinou koprodukční projekty. Právě mezinárodní přesah její umělecké činnosti je velkým přínosem pro celkový rozvoj současného cirkusu u nás. Zájem, znalost a dlouholetá zkušenost dané problematiky, byly důležitými předpoklady pro doktorské studium, které bylo zacíleno na výzkum vzdušné akrobacie jako východisko tvorby v cirkusovém umění. Doktorandka je úspěšnou absolventkou katedry nonverbálního divadla a několik let vedla výuku vzdušné akrobacie na této katedře. Eliška Brtnická měla ty nejlepší předpoklady pro výzkum a realizaci disertační práce v zatím neprobádaných otázkách v oboru současného cirkusu. Umělecký výzkum doktorandky byl soustředěn na různé úhly pohledu akrobatického pohybu, a to vše v rámci tvorby inscenace ENOLA. Toto úzké propojení mezi autorským uměleckým dílem a samotnou disertační prací se ukázalo jako smysluplné a přínosné pro celý výzkum.

Přístup studenta k práci na textu

Studium Elišky Brtnické bylo velmi poctivé a po všech stránkách aktivní. Doktorandka v podstatě krok za krokem naplňovala vlastní vizi hledání nových principů při tvorbě novocirkusového představení. Delší dobu si připravovala různé materiály a věnovala se sběru literatury zejména ze zahraničních zdrojů. Důležitou částí příprav na sepsání disertační práce bylo studium teorie divadla a především

seznámení se s odbornou terminologií nejen cirkusových termínů, ale i s poměrně mladým názvoslovím různých artistických disciplín. Zásadní odbornou pomocí při realizaci disertační práce bylo zapojení Veroniky Štefanové, která se stala hlavní konzultantkou této práce. Odborná supervize, které se ujala jedna z nejnápadnějších teoretiček současného cirkusu u nás, byla velmi důležitou zárukou a garancí vysoce kvalifikované práce. V průběhu studia doktorandka absolvovala několik odborných zahraničních stáží a workshopů, účastnila se zahraničních konferencí s vlastními příspěvky a byla stále aktivním umělcem, choreografem i pedagogem. V průběhu studia Eliška Brtnická pravidelně konzultovala proces výzkumu s odborníky v oboru současného cirkusu (kromě Veroniky Štefanové například s Albinem Warettem, Ilonou Jäntti, Robertem Magro, Janou Korb, Šárkou Maršíkovou a dalšími).

Schopnost orientace v odborné literatuře a zdrojích

Odborná literatura v oboru současného cirkusu i nonverbálního divadla je u nás poskrovnu a pro badatele to znamená velmi důslednou a mravenčí práci s různými literárními zdroji. Doktorandka musela hledat odbornou literaturu zejména v zahraničních periodikách a odborných publikacích. Kromě několika zásadních autorů a teoretiků jakými jsou Bauke Lievens, Philippe Goudard nebo Jean-Michel Guy se nechala autorka inspirovat dalšími umělci současného cirkusu, se kterými si dopisovala nebo vyhledávala různé jejich rozhovory v dané problematice. Právě zprostředkování důležitých informací ze zahraniční odborné literatury je velkým přínosem této práce. „Disertační práce je detailní dokumentací procesu tvorby včetně osobních know-how, která může být inspirativním zdrojem pro cirkusové artistry obecně.“ S touto citací, kterou uvedla autorka v tezích k disertační práci se ztotožňuji a doplňuji, že touto poctivou prací s literárními prameny se celé dílo stává velmi cenným materiálem nejenom pro umělce současného cirkusu, ale i pro další umělce, studenty a teoretiky celého oboru nonverbálního divadla.

Obsahový přínos textu

Z celé obsahové struktury oceňuji několik kapitol. Zvláště kapitolu choreografické práce s pohybem na visuté statické hrazdě a část, ve které se doktorandka zabývá specifikami dramaturgie v cirkusovém umění. Cirkusová dramaturgie je nový obor a autorka absolvovala v roce 2017 ve Francii kurz, který byl prvním seminářem, věnující se této problematice. Na základě konfrontace názorů různých teoretiků a vlastních výsledků výzkumu došla autorka k zajímavým aspektům cirkusové dramaturgie. Nejzajímavější z nich je poznatek, že tvorba cirkusového díla se neobejde bez propojování uměleckého výzkumu a výzkumu vědeckého. Zejména se jedná o výzkum v oblasti fyziky. Oba principy se výrazně v procesu tvorby ovlivňují. Jak sama autorka uvádí „To, co se při akrobacii fyzicky děje, se stává obsahem a tématem díla, a to, o co je v akrobacii usilováno, je hledáno a nacházeno ve fyzikálních zákonitostech. Zásadní roli proto hraje gravitace, tlak, tření, odpor apod.“ Velmi zajímavou kapitolou je japonské estetické vnímání jako platforma pro práci na inscenaci. Tato část nám pomáhá porozumět myšlenkám a estetickému

cítění doktorandky, které využívá v procesu tvorby. Následně autorka popisuje celý průběh zkoušení a tvůrčí proces autorského představení Enola. Kapitoly poznámky ke vzniku scénáře a scénář inscenace Enola jsou výborným inspiračním materiálem pro další výzkum v oblasti cirkusového umění.

Stylistické a jazykové dovednosti studenta

Po stylistické i jazykové stránce je práce Elišky Brtnické na velmi dobré úrovni. Měl jsem možnost dlouhodobě sledovat přípravy i celý proces realizace disertační práce. Pozitivně hodnotím aktivní přístup autorky řešit otázky, které se neustále objevovali a odpovědi musela hledat většinou ve svých poznámkách z tvůrčího procesu. Obrazová příloha v kapitolách „Rozdělení akrobatických prvků“ a „Scénář inscenace ENOLA“ precizně dotváří systematickosti a komplexnosti celé práce.

Naplnění záměru práce

Tato práce je velmi potřebným teoretickým materiálem, který bude sloužit dalším pedagogům a kolegům z oboru. Největším přínosem je propojení vlastních uměleckých zkušeností autorky s vědeckým výzkumem. Autorka detailně seznamuje čtenáře se všemi hlavními principy tvorby cirkusového díla. Prezентuje vlastní know-how, své poznatky na poli současného cirkusu nasbírané v rámci několikaleté profesionální umělecké, pedagogické i teoretické praxe. Závěrem uvádím důležitý poznatek celého výzkumu. U představení Enola byla jedním z hlavních motivů japonská kaligrafie. Autorka poukazuje na fakt, že nahrazením slova kaligrafie slovem akrobacie se dostáváme k podstatě cirkusové tvorby. Eliška Brtnická popisuje tento stav následovně „Nelze hledat nové možnosti akrobatického pohybu, dokud jsme nevstřebali ty základní. Nedají se porušovat pravidla, pokud si je nejdřív neosvojíme. Čím lepší technické úrovni dosáhneme, tím svobodněji můžeme jednat“. Autorka si je plně vědoma a sama je toho živým důkazem, že bez dokonale zvládnuté artistické techniky, nemůže umělec posouvat hranice svého tvůrčího hledání.

Disertační práce Elišky Brtnické je velmi kvalitním a hodnotným teoretickým materiálem v oboru současného cirkusu a nonverbálního divadla. Doporučuji práci k obhajobě.

Celkové hodnocení

Práci k obhajobě:

doporučuji

Datum: 1.11. 2018

vedoucího

Adam Halaš
JMÉNO a podpis